

SOVON Wintervogeltelling weer ten einde

Merel het vaakst gemeld

Voor de zesde keer achtereen deden tussen 15 december 2008 en 1 januari 2009 honderden mensen mee aan de vijf-minutentelling van SOVON Vogelonderzoek Nederland. Mede dankzij deze gestandaardiseerde telmethode komen we steeds meer te weten over de winterse vogels in de Nederlandse tuinen. Dit jaar waren de eerste dagen van de telling nog prima, maar vanaf de kerst sloeg het weer om en kregen we te maken met een flinke koudeperiode die doorliep tot half januari. Het leverde wel bijzonder fraaie landschapsplaatjes op, maar de vogels waren er duidelijk minder blij mee.

Net als de laatste jaren gaat de Merel (zij het nipt) met de eer strijken als het gaat om de soort met de hoogste trefkans. Met 3043 keer geturfd bleef hij de Koolmees (3028 keer gemeld) net voor. De top vijf is al drie jaar achtereen ongewijzigd.

	2008-2009	2007-2008	2006-2007	2005-2006	2004-2005	2003-2004
1	Merel	Merel	Merel	Koolmees	Koolmees	Koolmees
2	Koolmees	Koolmees	Koolmees	Merel	Merel	Merel
3	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees	Pimpelmees
4	Vink	Vink	Vink	Vink	Roodborst	Huismus
5	Huismus	Huismus	Huismus	Huismus	Huismus	Vink
6	Turkse Tortel	Roodborst	Turkse Tortel	Roodborst	Vink	Kauw
7	Roodborst	Turkse Tortel	Roodborst	TurkseTortel	Turkse Tortel	TurkseTortel
8	Kauw	Heggenmus	Kauw	Heggenmus	Heggenmus	Roodborst
9	Houtduif	Kauw	Spreeuw	Spreeuw	Ekster	Ekster
10	Heggenmus	Ekster	Heggenmus	Kauw	Kauw	Houtduif

Tabel 1: Top 10 van de soorten met de hoogste trefkans van de afgelopen zes jaren.

Resultaten

Dit jaar deden in totaal 433 'unieke' adressen mee aan de SOVON-wintervogeltelling, verdeeld over 4213 tellingen. Daarmee is dit aantal redelijk constant ten opzichte van de vorige telling, maar beduidend minder dan de jaren daarvoor. Het feit dat de tuinvogeltelling van Vogelbescherming sinds vorig jaar is verschoven naar eind januari is ongetwijfeld debet aan het lager aantal tellingen. Toch leveren 'onze' tellingen elk jaar weer goede en bruikbare resultaten op. Het aantal dagen dat men telde was vergelijkbaar met vorige winter. Iedereen die meedeed, telde ongeveer tien keer van de 17 mogelijke teldagen. In totaal zijn er dit jaar 105 verschillende vogelsoorten vastgesteld. Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren (2007: 100, 2006: 104, 2005: 126, 2004: 101, 2003: >100).

Foto 1: Grote Gele Kwikstaart, een zeldzaamheid in de tuin.
Foto: Pieter van Hoven, Apeldoorn

Opvallende zaken

De gehele lijst doorlopend zitten er weinig rare of 'onmogelijke' meldingen tussen. De melding van een Fitis in Zierikzee durven we echter te betwijfelen want deze echte zomervogel zit allang vorstvrij in Afrika. Een Koerreiger die in Naaldwijk geteld werd, zal waarschijnlijk betrekking hebben op een ontsnapt exemplaar met een ring om de rechterpoot welke gedurende deze winter in de omgeving van Rotterdam regelmatig werd gezien. Uit dezelfde regio kwam ook een melding van een Bladkoning. Deze

is nog niet eerder waargenomen tijdens de wintervogeltellingen. Op drie plaatsen werden grote Gele Kwikstaarten vastgesteld en een daarvan kon gefotografeerd worden door de deelnemer (zie foto 1). Uit de omgeving van Veendam kwam de enige smellekenwaarneming van deze telling. Een Smelleken in de tuin is zeer onwaarschijnlijk en zal een Sperwer zijn geweest, maar wellicht keek deze waarnemer uit over de uitgestrekte weilanden van de provincie Groningen. Dat is niet helemaal duidelijk.

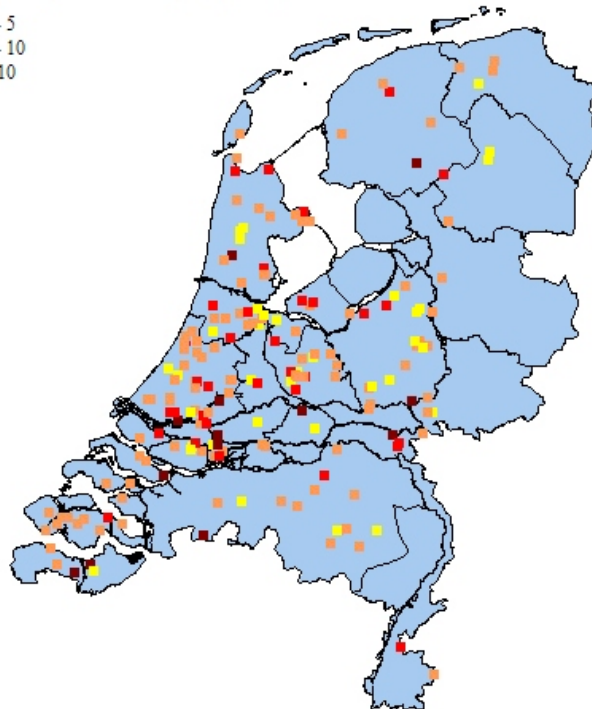
Geen Ringsnavelmeeuw!

De Ringsnavelmeeuw die vorig jaar nog door een geluksvogel kon worden bijgeschreven in Tiel, gaf dit jaar niet thuis. Overigens is hij de gehele winter niet gemeld, dus waarschijnlijk overwintert hij ergens anders of is overleden. Van het rijtje exoten werden leuke aantallen geteld van de Canadese Gans (216 ex. in vijf tellingen), Halsbandparkiet (182 ex. (2007:181) verdeeld over 79 tellingen) en Nijlgans (47 ex., in 2007 30 ex). De Zwarte Zwaan ontbrak dit jaar (4 ex. in 2007).

Al grasduinend door de totaalijst valt op dat van de klimaatsoorten (soorten die ogenschijnlijk direct reageren op het veranderend klimaat) leuke aantallen werden gemeld. Zo zijn er 31 overwinterende Zwartkoppen doorgegeven (33 in 2007 op dertien verschillende locaties) en vier Tjiftjaffen (vier locaties). Van de Tjiftjaffen werden er wat minder geteld dan in 2007 toen er nog elf in het overzicht terecht kwamen. Bij de Zwartkop is er nog verwarring mogelijk met de veel algemenere Matkop of Glanskop die in ons land een jaarsoort is. Een soort die duidelijk liever in de wat warmere delen van Nederland overwintert is de Spreeuw. In tuinen in west-Nederland werden aanzienlijk meer Spreeuwen geteld dan in oost-Nederland (figuur 1).

Spreeuw (gem. aantal vogels per tuin)

- 1
- 2-5
- 6-10
- > 10

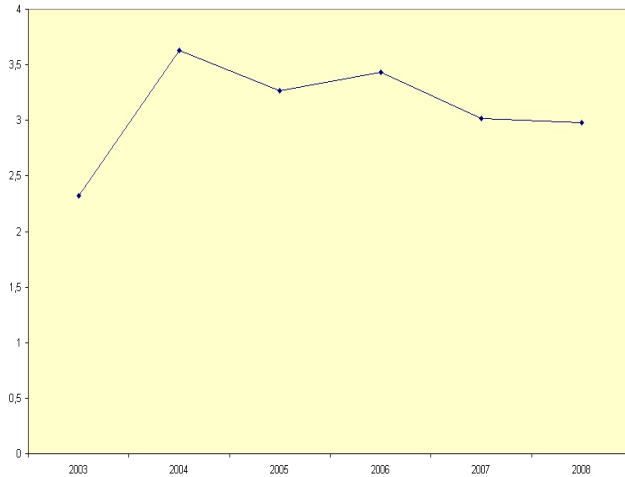

Figuur 1: Gemiddeld aantal Spreeuwen per tuin tijdens de Wintervogeltelling 2008-2009.

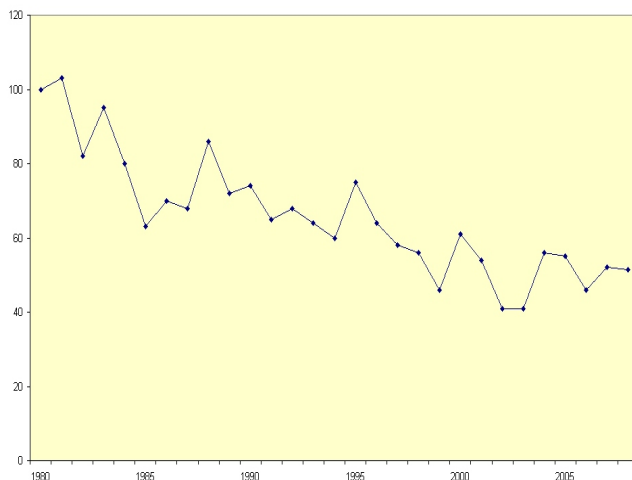
Aantal getelde mussen het hoogst (maar het worden er wel ieder jaar minder)

Dit jaar lag het totaal aantal getelde vogels lager dan voorgaande jaren. Er werden in totaal 88704 individuen geteld (94286 ex. in 2007), verdeeld over 105 soorten (2007: 100). Als we kijken naar een top 10 van soorten die meest zijn waargenomen dan staat de Huismus met

12748 getelde exemplaren (13828 ex. in 2007) ver aan kop, gevolgd door de Koolmees met 8948 (2007: 8027 ex.) en Merel met 6610 (2007: 7502 ex.). De Koolmees is dus meer geteld dit jaar, terwijl er minder tellingen zijn uitgevoerd, opvallend. Dat de Huismus de lijst aanvoert als het gaat om het totaal aantal getelde exemplaren is niet zo verrassend. Hoewel een Rode lijstsoort komt hij bijna nooit alleen in een tuin voor, maar altijd met meerdere exemplaren. Uit de SOVON wintervogeltellingen blijkt dat de Huismus nog steeds ieder jaar in aantal achteruit gaat (figuur 2). 2003 Was blijkbaar een erg slecht jaar voor de soort, het jaar erop werden meer Huismussen geteld, maar daarna ging het weer bergafwaarts. Deze resultaten sluiten mooi aan op de langjarige gegevens van de landelijke SOVON punt-transecttellingen (PTT) in de winter, die laten zien dat de achteruitgang van de Huismus al decennialang aan de gang is (figuur 3).

Figuur 2: Gemiddeld aantal Huismussen per telling tijdens de wintervogeltellingen 2003-2008.

Figuur 3: Landelijke wintertrend van de Huismus volgens de SOVON PTT-tellingen 1980-2008.

Nog een tuinvogeltelling

De Nationale tuinvogeltelling van Vogelbescherming Nederland wordt dit jaar in het weekend van 24 en 25 januari gehouden. Voorgaande jaren deden hieraan vele duizenden mensen mee. Ook dit jaar kunt u weer meedoen. Kijk op: www.tuinvogeltelling.nl.

Met vriendelijke groet namens het wintervogelteam
Harvey van Diek